

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Lovavdelingen

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
08/ 225 - 45	
DATO 30 APR. 2008	
AN	EKSP.

Deres ref.
08/00225-18

Vår ref. 200802447 EO KHR/MRE/mk Dato 29.04.2008

Forslag til endringer av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven – forholdet til Grunnloven § 110 a, SP artikkel 27 og ILO konvensjon nr. 169

1. Innledning

Vi viser til brev 14. april 2008 fra Olje- og energidepartementet (OED) hvor det bes om en vurdering av om et forslag til lov om endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven kan være i strid med Grunnloven § 110 a, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 eller ILO konvensjon nr. 169 om utfolk og stammefolk i selvstendige stater.

2. Sakens bakgrunn

OED forbereder en odelstingsproposisjon om endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven. Hovedformålet med lovforslaget er å styrke det offentlige eierskapet til vannkraftsektoren. Forslaget søker også å vareta Norges EØS-rettslige forpliktelser, jf. dom 26. juni 2007 fra EFTA-domstolen.

Etter endringsforslaget skal ikke private, uavhengig av nasjonalitet og etnisk bakgrunn, kunne leie rettigheter over vannfall som ikke allerede er utbygd, jf. utkast til industrikonsesjonsloven § 1 nytt andre ledd andre punktum og høringsnotatet punkt 5.5.2.

Musken Senter AS ønsker å bygge et settefiskanlegg i Musken i Tysfjord kommune i Nordland. Settefiskanlegget skal etter planen gi viktige arbeidsplasser i Musken. For å finansiere utbyggingen av virksomheten og for å sikre stabil vannforsyning til settefiskanlegget ønsker Musken Senter AS å bygge et vannkraftverk. Det er Nils K. Dahl, en privatperson bosatt i Oslo, som er eier av fallrettighetene som Musken Senter AS ønsker å benytte seg av. Ifølge Musken Senter AS, kjøpte Nils K. Dahls bestefar

fallrettighetene fra samene i 1913. Nils K. Dahl ønsker å gi samiske interesser en langsiktig leieavtale til fallrettighetene. Musken Senter AS skal etter planen bygge, eie og drive kraftverket.

Etter endringsforslaget til industrikonsesjonsloven vil ikke Musken Senter AS ha adgang til å leie fallrettighetene fra Nils K. Dahl. Musken Senter AS ville heller ikke etter gjeldende rett hatt adgang til å leie fallrettighetene fra Nils K. Dahl. Det fremgår av gjeldende industrikonsesjonslov § 5 første ledd, jf. § 4 første ledd, at private aktører ikke kan leie fallrettigheter fra en annen privat aktør.

Tysfjord kommune er en sentral del av det lulesamiske området i Norge. Musken Senter AS har aksjonærer som i hovedsak er lulesamer med tilknytning til Musken.

Musken Senter AS har i brev 28. mars 2008 til Stortinget foreslått at det i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven fastsettes at det kan gjøres unntak fra lovenes bestemmelser "for kraftutbygging og kraftselskap som kommer under bestemmelsene i Grunnloven § 110 a, artikkel 27 i FN-konvensjonen, ILO-konvensjonen 169 og offentlig forvaltningspraksis i forhold til særlige rettigheter for samene". Overfor OED har Musken Senter AS gjort gjeldende at det vil være i strid med samenes rettigheter etter Grunnloven § 110 a, SP artikkel 27 og ILO-konvensjon nr. 169 dersom Musken Senter AS ikke får adgang til å leie fallrettighetene. OED har bedt om Lovavdelingens syn på de spørsmål som er reist av Musken Senter AS.

3. Forholdet til ILO konvensjon nr. 169

Samene er et urfolk i den forstand uttrykket brukes i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Det fremgår av artikkel 14 nr. 1, jf. artikkel 15 nr. 1, at statene må anerkjenne og sikre eksisterende rettigheter – eiendomsrett, besittelsesrett og bruksrett – som urfolk har til land og naturressurser. Av artikkel 14 nr. 2 og 3 fremgår at statene må kartlegge urfolks rettigheter og opprette tilfredsstillende tvisteløsningsmekanismer.

Dersom samene som folk, i medhold av artikkel 14 nr. 1, jf. artikkel 15 nr. 1, eventuelt har en eksisterende rett til å utnytte vannkraft i Norge, må staten anerkjenne og sikre denne retten. Artikkel 14 eller 15 forplikter derimot ikke staten til å overføre eller på annet vis iverksette tiltak for at samene skal få *nye rettigheter* til naturressursene. Vi kan heller ikke se at andre bestemmelser i konvensjonen påfører staten en slik forpliktelse.

4. Forholdet til FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 fastsetter:

In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities exist, persons belonging to such minorities shall not be denied the right, in community with the other members of their group, to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, or to use their own language.

Det er på det rene at samene er en etnisk minoritet som er beskyttet av SP artikkel 27. Det mer usikkert hvilke konkrete rettigheter SP artikkel 27 gir, ut over at det på grunnlag av foreliggende tolkingspraksis kan fastslås at bestemmelsen har en kjerne-sone som beskytter mot utilbørlige inngrep i kulturutøvelsen, se for eksempel i NOU 2007: 13, Bind A, på s. 196-211. Det er videre klart at uttrykket "culture" også omfatter spesielle leveveier knyttet til bruk av land og naturressurser, og at dette særlig gjelder for urfolk, se for eksempel i NOU 2007: 13, Bind A, under punkt 5.5.3.

Kulturvernet etter artikkel 27 forplikter også statene til i en viss utstrekning å iverksette positive tiltak overfor sine minoriteter, jf. bla. NOU 2007: 13, Bind A, punkt 5.5.3.10 og Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) s. 84-85. Herunder vil statene kunne være forpliktet til å iverksette tiltak for at urfolk skal få utvikle sin kultur. I motsetning til det som gjelder ved konkrete inngrep i kulturutøvelsen, vil staten imidlertid ha en betydelig skjønnsmargin når det fastsettes hvilke positive tiltak som iverksettes.

5. Forholdet til Grunnloven § 110 a

Grunnloven § 110 a fastsetter:

Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.

Bestemmelsen understreker norske myndigheters ansvar for at det samiske folk skal kunne opprettholde og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Bestemmelsen er etter sin ordlyd utformet med sikte på så vel vern som utvikling av samisk kultur og samfunnsliv. Det er hovedsakelig den samiske folkegruppe selv som må stå for utviklingen. Det statens myndigheter skal gjøre, er å "lægge Forholdene til Rette" for utvikling. Også i forhold til Grunnloven § 110 a vil staten ha en betydelig skjønnsmargin når det fastsettes hvordan det skal legges til rette for utvikling.

Det fremkommer videre av forarbeidene til bestemmelsen at den ikke gir nye rettigheter til land og vann, se for eksempel i NOU 1984: 18 Om samenes rettsstilling på s. 430 første spalte og i Innst. S. nr. 147 (1987-88) på s. 2 første spalte.

6. Avslutning

Vi bemerker at verken ILO konvensjon nr. 169, SP artikkel 27 eller Grunnloven § 110 a forplikter staten til å etablere *nye* rettigheter til naturressursene. Så lenge forslaget til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven ikke gjør inngrep i eksisterende rettigheter til å utnytte vannkraft, vil ikke ILO konvensjon nr. 169, SP artikkel 27 eller Grunnloven § 110 a krenkes.

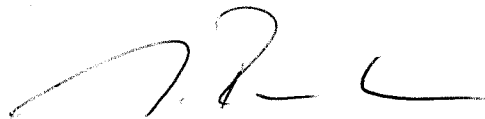
Staten vil riktignok etter SP artikkel 27 og Grunnloven § 110 a ha en viss plikt til gjennom positive tiltak å tilrettelegge for at det samiske folk får utvikle sin kultur og sitt samfunnsliv. Etter vår oppfatning innebærer ikke tilretteleggingsplikten at det i industrikonsesjonsloven må åpnes for at private, samiske interesser kan erverve

rettigheter til å utnytte vannkraft. Forpliktelser etter SP artikkel 27 og Grunnloven § 110 a kan i tilfelle like godt varetas gjennom offentlig eierskap.

Med hilsen

Knut Helge Reinskou
avdelingsdirektør

Michael Reiertsen
førstekonsulent